

Władysław Błasiak - Kraków
Wojciech Dindorf - Opole

ROGERS ZLEKCEWAŻONY

W książce pt. *Problemy Dydaktyki Fizyki* darowanej nam na Jubileuszowej Konferencji Zakładu Nauczania Fizyki Uniwersytetu Wrocławskiego znajduje się kuriozalne zadanie.

Zadanie zajmuje całą stronę a na stronach następnych są analizy odpowiedzi, uczniów na szereg pytań z nim związanych. Popatrzmy na zadanie:

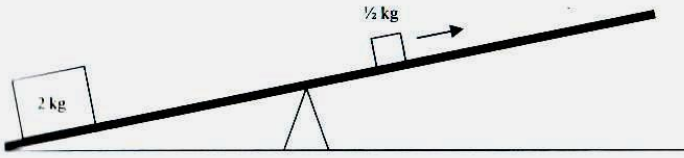
MASZYNY 1

Czy przy pomocy ciężarka 1/2 kg można podnieść ciężar 2 kg?

UWAGA! Kładź i zdejmuj ciężary powoli, ostrożnie. Koniec deski spadając może Cię uderzyć!

Na krótszym końcu deski połóż ciężar 2 kg. Jego środek powinien być 25 cm od osi (punktu podparcia deski).

Po drugiej stronie osi połóż ciężarek 1/2 kg i powoli przesuвай ku dłużemu końcowi deski aż do momentu, gdy duży ciężar się podniesie.

Zmierz jak daleko od osi obrotu deski jest mały ciężarek i wynik zapisz w tabelce.

Powtórz doświadczenie kładąc ciężar 2 kg w odległości 20 oraz 15 cm od osi.

Ciężar duży 2 kg	25 cm	20 cm	15 cm
Ciężarek mały 1/2 kg			

Czy zauważasz jakąś prawidłowość?

Jeśli prawidłowość ta nie jest dokładna, napisz co mogło spowodować tę niedokładność.

Wyobraź sobie, że stoisz na desce 100 cm od osi, a po drugiej stronie 10 cm od osi leży ciężar.

Jaki ciężar możesz podnieść? Dlaczego?

Tytuł „*Maszyny 1*” dziwi - ale sobie darujemy. Następny wiersz już trudniej. Dowiedzieliśmy się tu, że cztery ciężarki to ciężar.

Uważamy, że zgrabniej by było masę mierzyć w kilogramach (kg) i podnosić ją za pomocą masy a np. przy pomocy Marysi zamiast ciężarka. Im dalej tym już jest tylko gorzej. Zabrakło nam wyraźnie poczucia humoru by odgadnąć, że dalsze propozycje nie odnoszą się do umieszczonego w zadaniu rysunku.

Kładź i zdejmuj ciężar powoli. To przypomina żarcik o pilocie którego babcia, żegnając, prosiła: leć nisko i powoli. Nie rozumiemy jak przy szybkim *zdejmowaniu ciężarów* deska może *spaść* a przy powolnym nie, nawet gdyby był zdejmowany nieostrożnie.

Nie wiemy co znaczy *krótszy koniec deski*. Rysunek tego nie wyjaśnia. Od czego krótszy jest ten koniec? Co to w ogóle jest koniec deski? chyba nie pożar.

Położony (ostrożnie i powoli na *krótszym końcu*) klocek 2kg przechylił deskę (linijkę?) na amen i żaden $\frac{1}{2}$ kg klocek go w *żadnym momencie* choćby nie wiem jak *powoli go przesuwając nie udźwignie*. *Długi koniec* jest zwyczajnie za krótki .... albo krótki za długi.

Tabelki uczeń nie uzupełni – bo jak?

Na końcu tej tragicznie śmiesznej strony prośba do ucznia by uruchomił wyobraźnię. Coś 10 krotnie cięższego od *stojącego metr od osi* - ucznia, ma *leżeć (na krótkim końcu!!)* 10 cm od osi - czyli *punktu podparcia!* Od punktu kilku worków z piaskiem??

Ot i prawdziwy PROBLEM DYDAKTYKI: na następnej stronie żaden z uczniów nie powiedział, że zadanie roi się od błędów: że oś deski to nie punkt, że gdyby *deska* miała różnej *długości końce* to zadanie dopiero było by śmieszne, że nie łatwo określić odległości od osi (np. worka piasku który do tego jeszcze leży...), że pytania dotyczyły równowagi (albo przynajmniej minimalnej siły) a nie tego *jaki ciężar może uczeń podnieść i dlaczego?* Ciekawi jesteśmy czy Autorzy spodziewali się odpowiedzi: teoretycznie nieograniczony, bo jedynie zależny od tego jak blisko „*punktu osi!*” ciężar się *położy*. A *dlaczego może podnieść?* Bo zjadł

śniadanie. Dokładnie! O właśnie. Co to jest „prawidłowość dokładna”?

Prof. Eric M. Rogers z Princeton, który gościł w Borowicach, w Opolu, Wrocławiu i w Krakowie w końcu lat 70-tych wygłaszał z pasją apele o poprawność języka szczególnie w zadaniach. Podawał liczne przykłady zadań z angielskich i amerykańskich zbiorów zadań. Nakazywał by świeży teks zadania rozszarpywać, każdy fragment analizować i składać i powtarzać ten proces aż do uzyskania doskonałości. W niedbale redagowanych zadaniach widział jedną z poważniejszych przyczyn uczniowskich niepowodzeń.

Pokazaną tu stronę z PDF można wykorzystać jako doskonały wzorzec anty-rogersowego zadania np. na warsztatach zadaniom poświęconych.

Może ono być przykładem jak nawet doświadczonym dydaktykom trudno było zredagować proste zadanie tak by nikt (po Nich?) nie mógł się na nim „wyżyć”.

* * * * *